

Gönderilme Tarihi (Submitted) : 29.11.2021
Revizyon Tarihi (Revised) : 09.12.2021
Kabul Tarihi (Accepted) : 30.12.2021

TUREJ
JOTOG

Turist Rehberliği Tezsiz Yüksek Lisans Eğitimi: Dersler ve Akademisyenler Üzerine Bir Araştırma

Non-Thesis Master's Education in Tourist Guidance: A Study on the Lectures and Academicians

Öğr. Gör. Serkan AK

Kütahya Dumlupınar Üniversitesi, Çavdarhisar Meslek Yüksekokulu, Türkiye
Kütahya Dumlupınar University, Çavdarhisar Vocational School, Turkey
E-Mail: serkan.ak@dpu.edu.tr

Prof. Dr. H. Hüseyin SOYBALI

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Türkiye
Afyon Kocatepe University, Faculty of Tourism, Turkey
E-Mail: hsoyballi@aku.edu.tr

Öz

Amaç ve Önem: Bu araştırmanın amacı, Türkiye'deki turist rehberliği tezsiz yüksek lisans programlarında yürütülen derslerin ve ders yürüten akademisyenlerin belli ölçütler açısından incelenmesidir.

Yöntem: Araştırmada veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi kullanılmış, veri analizi tekniği olarak ise içerik analizi uygulanmıştır.

Bulgular: Elde edilen bulgulara göre derslerin yaklaşık beşte dördünün turizm birimlerindeki akademisyenler tarafından yürütüldüğü belirlenmiştir. Ayrıca erkek akademisyenlerin ve Dr. Öğr. Üyesi unvanındaki akademisyenlerin daha çok ders verdikleri saptanmıştır. Çalışmada akademisyenlerin 41 yayın ortalamasına sahip oldukları ortaya konmuştur. Ayrıca erkek akademisyenlerin yayın ortalamalarının kadınlara kıyasla, turizm birimlerindeki akademisyenlerin yayın ortalamalarının ise diğer birimlerdeki akademisyenlere kıyasla yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Özgünlük/Bilimsel Katkı: Bu araştırma özellikle tezsiz yüksek lisans düzeyindeki rehberlik eğitiminin ve bu eğitimde görev alan akademisyenlerin nicelik ve niteliğinin belirlenmesi üzerine fayda sağlayacaktır.

Anahtar Kelimeler: Turist rehberliği, turist rehberliği eğitimi, akademisyenler, tezsiz yüksek lisans programı, üniversiteler.

Makale Türü: Araştırma makalesi

Abstract

Purpose and Importance: The aim of this research is to examine the academicians conducting the lectures and the lectures conducted in the non-thesis master's programs in the field of tourist guidance in Turkey in terms of certain criteria.

Methodology: In the research, document analysis was used as a data collection method and content analysis was used as a data analysis technique.

Atf için (for cited): Ak, S. ve Soybalı, H.H. (2021). Turist Rehberliği Tezsiz Yüksek Lisans Eğitimi: Dersler ve Akademisyenler Üzerine Bir Araştırma, *Turist Rehberliği Dergisi*, 4(2), 119-142.

Findings: According to the findings, about four-fifths of the lectures were conducted by academics in tourism departments. Moreover, it was found that male academicians and assistant professors conducted more lectures. In the study, it was revealed that academicians have a publication average of 41. Furthermore, it has been concluded that the average of publications of male academicians is higher than that of females, and that academicians in tourism departments are higher than academics in other departments.

Originality/Value: This research will be especially useful in determining the non-thesis tourist guidance education and the quantity and quality of the academicians who take part in this education.

Keywords: Tourist guidance, education of tourist guidance, academicians, non-thesis master's program, universities.

Paper Type: Research article

Giriş

Turist rehberleri, turizm endüstrisinde en önemli aktörler olarak ev sahibi destinasyon ile turistler arasındaki bağı kuran kişilerdir. Turist rehberlerinin verdikleri hizmetlerin temelini başarılı bir şekilde çevresel yorumlama, açıkça tanımlanmış bir kültürel/coğrafi alanda faaliyet gösterme ve uzmanlaşmış dil bilgisi oluşturmaktadır (Ap & Wong, 2001). Dolayısıyla söz konusu rehberlik hizmetini yerine getirebilmek için turist rehberlerinin aldıkları eğitim süreçlerinde belirli bir düzeyde beceri, bilgi ve yeterlilik kazanmalarının sağlanması oldukça önemlidir. Bu bağlamda dünya genelinde rehberlik mesleğini icra edebilmek adına rehberlik eğitiminin tamamlanmasını gerekli kılan ülkelerde turist rehberliği eğitimi, her destinasyon veya bölge için ihtiyaçları tanınması ve buna göre eğitim müfredatı oluşturması gereken yerel mevzuata dayalı olarak farklı şekillerde düzenlenmektedir (Lovrentjev, 2015).

Türkiye’de turist rehberi olabilmek ve yetiştirmek için farklı süreçler söz konusudur. Örgün eğitimde ön lisans, lisans, lisansüstü programlarının yürütülmesi ile birlikte yaygın eğitimde sertifika programlarının yer alması, turist rehberliği hizmetinin eğitim açısından değerlendirilmesi gerekliliğini ortaya çıkarmaktadır (Eser, 2020). Nitekim turist rehberlerinin daha aktif ve verimli bir şekilde eğitim öğretimden geçmesi gerekmektedir. Sahip oldukları kritik roller nedeniyle turist rehberlerine hem teorik hem de pratik olarak birçok alanda eğitim verilmesi, ülke turizmi ve imajı için önem taşımaktadır (Doğancı & Karaçar, 2018).

Turist rehberliği programlarında görev yapan ve ders yürüten akademisyenlerin çeşitli değişkenler bağlamında değerlendirilmesi, performanslarıyla ilişkili birtakım faktör ve çıktılarının ortaya konulması; rehberlik eğitiminin yeterliliğiyle ilgili ipuçları niteliğinde olup kaliteli bir rehberlik eğitimi ve başarılı turist rehberi yetiştirmenin ön koşulu olarak ele alındığından araştırılması gereken ilgi çekici bir konu olarak değerlendirilmektedir. Dolayısıyla akademisyenlerin aldıkları lisans ve lisansüstü eğitimi ile eğitim verdikleri bilim dalının alan bakımından benzerlik durumu, akademik çalışma alanları, kendi alanlarında eğitim verdikleri öğrencilerin niteliklerine doğrudan olumlu fayda sağlayabilecek nitelikler arasında değerlendirilebilir (Baytok vd., 2019).

Turist rehberliği eğitiminin başarılı ve kaliteli bir biçimde yürütülmesinin gereğinden hareketle özellikle turizm alanındaki akademisyenler ve Turist Rehberliği Birliği (TUREB) başta olmak üzere lisansüstü düzeyindeki rehberlik programlarına yönelik görüş ve eleştiriler bağlamında turist rehberlerinin ülke imajı ve turizmi açısından önemi dikkate alındığında ülkemizdeki tezsiz yüksek lisans düzeyinde yürütülen turist rehberliği eğitiminin ayrıca irdelenmesi gereği ortaya çıkmaktadır. Bundan dolayı bu çalışmada 2020-2021 akademik yılında üniversitelerdeki tezsiz yüksek lisans düzeyindeki turist rehberliği programlarında yürütülen dersler esas alınarak ders yürüten akademisyenlerin yapmış oldukları bilimsel

yayımlar ve yürüttükleri tez danışmanlıklarının turist rehberliği ile ilişkisi gibi özellikler bağlamında değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

1. Turist Rehberliği Eğitimi

Türkiye’de turizmin henüz yeni gelişmeye başladığı dönemlerde Kültür ve Turizm Bakanlığı, önemli bir eksikliğin giderilmesi yönünde sorumluluk üstlenerek turist rehberliği kursları düzenlemeye başlamış ve bu kurslara katılıp başarılı bir şekilde mezuniyete hak kazanan kişiler dışında rehberlik hizmeti sunulmasını engelleyen kısıtlamalar getirmiştir (Çolakoğlu vd., 2017). Nitekim 1995 yılına kadar turist rehberleri, yabancı dil bilgisine sahip lise veya üniversite mezunlarının sınav yapılarak alındığı Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından düzenlenen üç ve altı aylık kurslarla yetiştirilmiştir. Bu kapsamda üç aylık kurslarla bölgesel ve altı aylık kurslarla ise ülkesel rehber eğitimi verilmiştir (Temizkan & Ergün, 2018). Daha sonraları üniversitelerin ön lisans ve lisans düzeyindeki turist rehberliği programlarında da rehberlik eğitime başlanmıştır. İlk olarak ön lisans düzeyinde 1990 yılında Ankara Üniversitesi Başkent Meslek Yüksekokulu, lisans düzeyinde ise 1997 yılında Erciyes Üniversitesi Nevşehir Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu öğrenci alımı gerçekleştirmiştir (Tolga vd., 2015). Son yıllarda lisansüstü düzeyde de turist rehberliği alanında tezli ve tezsiz olarak yüksek lisans programları ile turist rehberliği eğitimi verilmektedir (Eser, 2020). Kısaca başlangıçta yalnızca Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından düzenlenen kurslar aracılığıyla verilen rehberlik eğitimi, günümüzde üniversite eğitim programları kapsamında da yerini almış bulunmaktadır (Ahipaşaoğlu, 2006).

Günümüzde Türkiye’de turist rehberliği eğitimi örgün eğitim ve yaygın eğitim olmak üzere iki farklı biçimde yürütülmektedir. Yaygın eğitim 2012 yılında Turist Rehberliği Meslek Kanunu’nun yürürlüğe girmesiyle birlikte ihtiyaç duyulan bölge ve dilde birlikler tarafından düzenlenen turist rehberliği sertifika programları ile verilmektedir. Örgün eğitim ise ön lisans düzeyinde üniversitelerin meslek yüksekokulları bünyesinde, lisans düzeyinde fakülte veya yüksekokullar bünyesinde ve yüksek lisans düzeyinde de ilgili enstitüler bünyesinde yürütülmektedir (Eker ve Zengin, 2016). Özetle Türkiye’de rehberlik eğitimi; yedi aylık kurslar, iki yıllık ön lisans, dört yıllık lisans ve iki yıllık yüksek lisans olmak üzere dört farklı seviyede verilmektedir. Ayrıca ön lisans programları kendi içlerinde örgün ve uzaktan olarak, lisans programları hem yüksekokul ve fakülte olarak hem de normal öğretim ve ikinci öğretim olarak, yüksek lisans programları ise hem tezli ve normal öğretim hem de tezsiz ve ikinci öğretim olarak ayrılmakta, toplamda dokuz farklı yöntemle rehberlik eğitimi verilmektedir (Çokışler, 2017).

Üniversitelerin meslek yüksekokulları bünyesinde yürütülen ön lisans düzeyindeki turist rehberliği eğitimi, hazırlık programı bulunan programlarda toplam altı yarıyıldan tamamlanabilirken hazırlık programı bulunmayan programlarda toplam dört yarıyıldan tamamlanabilmektedir (Eker vd., 2019). Söz konusu turist rehberliği ön lisans programları, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından düzenlenen sertifika programlarına tam anlamıyla benzer tek düze bir eğitim programı olarak değerlendirilmese de birçok üniversitede yürütülen ön lisans eğitiminin turist rehberliği sertifika programlarının iki yıla dağıtılmış ve yabancı dil dersleri eklenmiş hali olduğuna yönelik bir yorumda bulunmak mümkündür (Ahipaşaoğlu, 2006). Ayrıca Türkiye’de ön lisans düzeyinde rehberlik eğitimi sunan programların tamamında ilgili programların isimleri “Turist Rehberliği” olarak kabul görmekte ve dolayısıyla rehberlik alanındaki ön lisans programlarının isim bağlamında bir bütünlük arz ettikleri söylenebilmektedir (Albuz vd., 2018). Bu durum rehberlik alanına yönelik örgün eğitimde lisans ve lisansüstü düzeydeki rehberlik programlarıyla karşılaştırıldığında söz konusu bütünlüğün sadece ön lisans düzeyinde sağlanabilmiş olması dikkat çekmektedir.

Türkiye’de 2021 yılı itibariyle ön lisans düzeyinde turist rehberliği eğitimi toplam 23 üniversitede 27 birim bünyesinde sürdürülmektedir (Yükseköğretim Kurulu Atlası, 2021).

Türkiye’de 1990’lı yıllarda meslek yüksekokullarındaki ön lisans düzeyindeki turist rehberliği eğitiminin, özellikle dil eğitimi açısından yeterli olmaması üzerine bazı üniversitelerin Turizm Yüksekokulları bünyesinde dört yıllık turizm rehberliği bölümleri açılarak rehberlik alanında lisans eğitimi ön plana çıkmıştır (Ahipaşaoğlu, 2006). Zaman içerisinde kimi bölümler kapatılsa da yeni açılan bölümler ve artan kontenjanlar dolayısıyla lisans düzeyindeki rehberlik eğitimi yaygınlık kazanmıştır (Eker & Zengin, 2016). Türkiye’de 2021 itibariyle toplam 36 farklı üniversitede 38 birim bünyesinde lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi verilmektedir. Türkiye’de lisans düzeyindeki rehberlik eğitiminde yürütülen bölüm isimleri, ön lisans düzeyindeki turist rehberliği programlarında tercih edilen “Turist Rehberliği” yerine “Turizm Rehberliği” olarak yürütülmektedir. Ayrıca günümüzde lisans düzeyinde ağırlıklı olarak “Turizm Rehberliği” bölümlerinin varlığı dikkat çekse de “Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği” bölümlerinde de rehberlik eğitiminin verildiği görülmektedir. Bu bağlamda söz konusu kavram karışıklığının giderilmesi için ortak bir bölüm ismi üzerinden eğitimin sürdürülmesinin yerinde bir hareket olacağını belirtmekte fayda görülmektedir (Albuz vd., 2018). Dolayısıyla 2017 yılındaki 3. Turizm Şurası’nda Turizm Eğitimi, İstihdamı ve Turist Rehberliği Komisyonu’nun (3. Turizm Şûrası, 2017) almış olduğu “Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği” bölümlerinin ayrılarak “Turizm İşletmeciliği” ve “Turist Rehberliği” bölümleri haline dönüştürülmesine ve bu bölümlerin müfredatlarının da bölüm adı çerçevesinde yeniden düzenlenmesine ilişkin karar da bu yönde değerli bir çözüm önerisi olarak dikkat çekmektedir.

Türkiye’de lisansüstü düzeyindeki rehberlik eğitimi, henüz öğrenci alımı gerçekleşen bir doktora programı olmamasından dolayı tezli ve tezsiz yüksek lisans olmak üzere iki farklı şekilde yürütülmektedir. Türkiye’de turist rehberliği ile ilgili yüksek lisans eğitiminin ilk olarak 2014 yılında Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü bünyesindeki Turizm Rehberliği Anabilim Dalı altında “Rekreasyon ve Turist Rehberliği” tezli yüksek lisans programıyla başladığı görülmektedir (Yenipınar & Çınar, 2018). Sonrasında rehberlik alanındaki tezli yüksek lisans programları artmıştır. Türkiye’de 2021 itibariyle tamamının devlet üniversitesi olduğu toplam 16 üniversitede rehberlik eğitimi tezli yüksek lisans düzeyinde verilmektedir. Tezli yüksek lisans düzeyindeki rehberlik eğitimi program isimleri bağlamında değerlendirildiğinde program isimlerinin; Turizm Rehberliği, Turist Rehberliği, Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği, Seyahat İşletmeciliği ve Turist Rehberliği, Ekoturizm Rehberliği, İnanç Turizmi Rehberliği ve Rekreasyon ve Turizm Rehberliği olarak farklılık gösterdiği görülmektedir. Nitekim bu mevcut durum, spesifik alanlarda uzmanlığa yönelik programların çıktısının verilen spesifik eğitimden çok daha geniş olması bakımından (Eser, 2020) tartışılması gereken bir konu olarak kabul görmektedir.

Türkiye’de turist rehberliği ile ilgili tezsiz yüksek lisans eğitimi 2015-2016 akademik yılında Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Turizm Rehberliği Anabilim dalı altında ikinci öğretim olarak Turizm Rehberliği Tezsiz Yüksek Lisans Programı’nın açılmasıyla başlamıştır. Devamında birçok üniversitede tezsiz yüksek lisans programları açılmış ve bu durum, yüksek lisans programlarının gündeme gelme amaçlarının dışında açıldığını yönünde eleştirileri gündeme getirmiştir (Çokışler, 2017). 2017 yılında düzenlenen 3. Turizm Şurası’nda Turizm Eğitimi, İstihdamı ve Turist Rehberliği Komisyonu tarafından alınan (3. Turizm Şûrası, 2017) “Halen ön lisans ve tezsiz yüksek lisans düzeyinde eğitim veren “Turist Rehberliği” bölümlerinin kapatılması; bunun yerine eğer yoksa aynı üniversitede lisans programlarının açılması ve kadroların bu bölümlere aktarılması, rehberlik eğitiminin lisans ve üzeri programlarda verilmesi, ilgili mevzuatın bu şekilde düzenlenmesi” kararı,

Türkiye’deki tezsiz yüksek lisans programlarının geleceği açısından önem arz edeceği düşünülmektedir. Ancak kararın aksine bu süreç içerisinde açılan tezsiz yüksek lisans programlarında artışın dikkat çektiği söylenebilir. Bu doğrultuda aşağıdaki Tablo 1 dâhilinde Türkiye’de tezsiz yüksek lisans düzeyinde rehberlik eğitimi veren üniversiteler yer almaktadır.

Tablo 1

Türkiye’de Tezsiz Yüksek Lisans Düzeyinde Rehberlik Eğitimi Veren Üniversiteler

Üniversite	Kurum	Enstitü	Anabilim Dalı	Program Adı
Afyon Kocatepe Üni.*	Devlet	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Turizm Rehberliği	Turizm Rehberliği
Akdeniz Üni.	Devlet	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Turizm Rehberliği	Turizm Rehberliği
Ankara Hacı Bayram Veli Üni.	Devlet	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği
Batman Üni.	Devlet	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Turizm Rehberliği	Turizm Rehberliği
Çanakkale Onsekiz Mart Üni.*	Devlet	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği	Turist Rehberliği
Eskişehir Osmangazi Üni.*	Devlet	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği	Turist Rehberliği
İstanbul Gelişim Üni.	Özel	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	Turizm Rehberliği	Turizm Rehberliği
İzmir Katip Çelebi Üni.*	Devlet	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği	Turist Rehberliği
Kapadokya Üni.*	Özel	Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü	Turist Rehberliği	Turist Rehberliği
Mardin Artuklu Üni.*	Devlet	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	Turizm Rehberliği	Turizm Rehberliği
Necmettin Erbakan Üni.	Devlet	Sosyal Bilimler Enstitüsü	Ekoturizm Rehberliği	Ekoturizm Rehberliği
Recep Tayyip Erdoğan Üni.*	Devlet	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	Turizm İşletmeciliği	Turizm Rehberliği
Şırnak Üni.	Devlet	Lisansüstü Eğitim Enstitüsü	Ekoturizm Rehberliği	Ekoturizm Rehberliği

*: 2020-2021 Akademik Yılı Genelinde Aktif Turist/Turizm Rehberliği Bölümleri

Kaynak: Üniversitelerin birim web siteleri incelenerek derlenmiştir.

Tablo 1 dâhilinde Türkiye’de tezsiz yüksek lisans düzeyinde rehberlik eğitimi kapsamında altı adet turizm rehberliği, dört adet turist rehberliği, iki adet ekoturizm rehberliği ve bir adet seyahat işletmeciliği ve turizm rehberliği olmak üzere toplam 13 adet program bulunduğu görülmektedir. Nitekim seyahat işletmeciliği kapsamında işletme ve rehberlik eğitimini birleştiren ya da spesifik bir alana yönelerek rehberlik eğitimini sürdüren programların varlığı dikkat çekse de 10 üniversitede turizm/turist rehberliği programı bulunmaktadır. Ayrıca ilgili üniversiteler arasındaki iki üniversitede (Akdeniz Üniversitesi ve Batman Üniversitesi) 2020-2021 akademik yılında öğrenci alımı gerçekleştirilmemiş, İstanbul

Gelişim Üniversitesi'nde ise program 2020-2021 akademik yılının bahar döneminde açılmıştır.

Tablo 1'de 2020-2021 akademik yılı genelinde altı devlet üniversitesi (Afyon Kocatepe Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Mardin Artuklu Üniversitesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi) ve bir özel üniversite (Kapadokya Üniversitesi) olmak üzere toplam yedi üniversitede turist/turizm rehberliği tezsiz yüksek lisans programının aktif olarak sürdürüldüğü görülmektedir. Bu araştırmanın kapsamındaki aktif olarak eğitimin sürdüğü üniversitelerde ilgili programın isimlendirilmesinde “turist rehberliği” ve “turizm rehberliği” olarak ikiye bölünme söz konusu olduğu, dört programın “turist rehberliği”, üç programın ise “turizm rehberliği” olarak isimlendirildiği görülmektedir. Söz konusu programların üçü “Sosyal Bilimler Enstitüsü”, üçü “Lisansüstü Eğitim Enstitüsü”, biri de “Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü” bünyesinde yer almaktadır. Ayrıca turist/turizm rehberliği programlarının üçünün “Turist/Turizm Rehberliği Anabilim Dalı” altında açıldığı görülmekle birlikte üçünün “Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği Anabilim Dalı” altında, birinin de “Turizm İşletmeciliği Anabilim Dalı” altında açıldığı görülmektedir.

Tablo 2

Türkiye’de Rehberlik Eğitiminin İncelenmesine İlişkin Bazı Çalışmalar

Araştırma	Bulgular ve Sonuçlar
Yenipınar ve Zorkirişçi (2013)	Türkiye’de lisans düzeyindeki rehberlik bölümlerinin ders programları ile Avrupa Birliği ülkelerindeki rehberlik programlarının incelendiği bu araştırma sonucunda Türkiye’de yeni açılacak turist rehberliği lisans bölümlerinin tercih edebileceği yeni ve güncel ders konuları belirlenerek öneriler paylaşılmıştır.
Güven ve Ceylan (2014)	Rehberlik eğitimi veren yükseköğretim kurumları arasında müfredat birliği olmadığı, yönetmelik tarafından alınması zorunlu derslerin bazılarının üniversitelerin müfredatlarında bulunmadığı veya seçmeli ders olarak yer aldığı, ders isimlerinin de yönetmelikte belirlenen ders isimlerinden farklı olduğu sonucuna varılmıştır.
Eker ve Zengin (2016)	Araştırma kapsamındaki turist rehberlerinin yetiştirilmesinde eğitim kurumlarının önemli bir yerinin olmasıyla birlikte mesleği icra edebilme noktasında teorik eğitimin yetersiz kaldığı, uygulamalar ile rehberlik eğitiminin desteklenmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.
Bayram vd. (2017)	Çalışmada örgün eğitimde ekoturizm kavramının farklı isimlendirmelerle de olsa mevcut olduğu ancak turizm rehberliği öğrencilerinin çevresel etik ve çevreci tutum gibi hassas konuları içeren daha geniş bir bakış açısına sahip olmaları gerektiği sonucuna varılmıştır.
Çokişler (2017)	Rehberlik eğitiminin parçalanmış yapısında; bakanlık, TUREB, YÖK ve TURSAB gibi paydaşların arasındaki çekişmelerin payı olduğu üzerinde durularak rehberlik eğitiminde çözümün tezli yüksek lisans eğitimi olduğuna ilişkin gerekçeler sunulmuştur.
Albuz vd. (2018)	Araştırmacılar, Türkiye’de ön lisans ve lisans düzeyinde turist rehberliği eğitimi veren üniversiteleri, program sayılarını, kontenjanlarını, kontenjan doluluk oranlarını, unvan ve ruhsatname sahibi olup olmama durumlarına göre öğretim üyesi ve öğretim elemanı sayılarını derleyerek, ön lisans ve lisans düzeyindeki rehberlik eğitime ait 2017-2018 akademik yılı verilerinin ortaya koyup bir durum tespiti gerçekleştirmişlerdir.
Başoda ve Aylan (2018)	Araştırma sonucunda rehberlik lisans bölümlerinin Türkiye’deki üniversitelerin dörtte birinde mevcut olduğu görülmektedir. Bununla birlikte 2017-2018 akademik yılında rehberlik lisans bölümlerinin bulunduğu üniversitelerin çoğunluğu turizm fakülteleridir. Coğrafi olarak ise rehberlik lisans programlarında aktif eğitimin sürdürüldüğü üniversitelerin yoğun olduğu bölgeler, Ege ve İç Anadolu olarak saptanmıştır.
Çakmak ve Dinçer (2018)	Yapılan araştırma sonucunda programların Türk kültürü, mimarisi ve mitolojik inanç temelleri gibi kavramlar üzerine yoğunlaştıkları belirlenmiştir. Ayrıca incelenen ders içeriklerinde Türklük kavramı ve köklerinin ağırlıklı olarak mitolojik hikayeler çerçevesinde işlendiği ve ayrıca büyük Türk devletlerinin dünya ve Türk tarihi açısından önemine yeterince yer verilmediği tespit edilerek çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Tablo 2

Türkiye’de Rehberlik Eğitiminin İncelenmesine İlişkin Bazı Çalışmalar (Devamı)

Araştırma	Bulgu ve Sonuçlar
İşçeli ve Kılıç (2018)	Araştırma sonucunda Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği doğrultusunda sertifika programlarında okutulması zorunlu olan bazı derslerin bazı üniversitelerde seçmeli ders olarak okutulduğu görülmüştür. Bununla birlikte, üniversiteler arasında müfredat açısından da birtakım farklılıklar olduğu tespit edilmiş, ders isimlerinin ilgili bölümlerde değişebildiği ve derslerin farklı sınıf ve dönemlerde açılabilirdiği saptanmıştır.
Kürkçü (2018)	Çalışmada turist rehberliği bölümlerinin turizm fakültelerinden ayrılarak sosyal ve beşeri bilimler ya da insan ve toplum bilimleri fakülteleri bünyesine dâhil edilmelerinin rehberlik mesleğinin ve ülke turizminin geleceği adına daha faydalı olacağı gündeme getirilmiştir.
Yenipınar ve Çınar (2018)	Çalışmada Türkiye’de faaliyet gösteren 13 Turist Rehberi Odası yönetim kurulu üyesi ile yüksek lisans ve lisans eğitimi yürütülen turizm rehberliği bölümü akademisyenlerinin görüşlerine başvurulmuştur. Çalışma sonucunda turist rehberliği yüksek lisans eğitiminin olumlu ve olumsuz yönleri ile ilgili tespit edilen bulgular ve turist rehberliği yüksek lisans eğitiminin geliştirilmesi ile ilgili öneriler üzerinde durulmuştur.
Temizkan ve Ergün (2018)	Türkiye’de turist rehberliği öğretiminin değerlendirilmesi amacıyla Türkiye’de turist rehberliği öğretimi veren kurumları ve kontenjanları incelenmiştir. Araştırmada farklı şekillerde verilen rehberlik eğitimi de dikkate alınarak açılan kontenjanların yüksek olduğu gözlemlenmiş ve bir planlama yapılması gerektiği sonucu üzerinde durulmuştur.
Sezerel ve Özoğul (2019)	Uzman mantosu yaklaşımının turist rehberliği eğitiminde uygulanabilirliği üzerinde yoğunlaşıldığı bu çalışmada rehberlik lisans öğrencilerinin mesleki hayatlarıyla bağdaştıracakları konuları uzman mantosu yaklaşımı ile ele almalarının etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Yenipınar ve Kardeş (2019)	Araştırma neticesinde lisans programlarındaki temel teorik derslerin beklentileri karşılar nitelikte olduğu ancak turizmde güncel konular, yabancı dil eğitimi, bölgesel temalı dersler ve uygulamalı derslerin sınırlı kaldığı belirlenerek birtakım öneriler geliştirilmiştir.
Eser (2020)	Sonuç olarak üniversitelerin turizm rehberliği yüksek lisans programlarındaki benzerlik ve farklılıkların ortaya konulması üzerine yoğunlaşılacak bu çalışmada üniversitelerin turist rehberliği lisansüstü programlarına kabul koşullarında, program adlarında, zorunlu ve seçmeli dersler arasında farklılıklar olduğu saptanmıştır.
Temizkan ve Ergün (2021)	Araştırmada “müfredat ve öğretim kalitesi”, “akademik personel kalitesi”, “yönetim ve destek hizmetleri”, “öğretim ortamı” ve “öğretim sonucu kazanımlar” boyutlarında toplanan 47 maddeli bir ölçek oluşturulmuş ve sonuçlar turist rehberliği öğretimi kalitesi ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir ölçme aracı olduğunu göstermiştir.
Temizkan ve Timur (2021)	Araştırma sonuçları ilgili değişkenler arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişkiler olduğunu ortaya koyarak turist rehberliği eğitiminin lisans düzeyinde verilmesinin gerektiğine ve tezsiz yüksek lisans modelinin nadir dillerde rehber sorununun çözülmesinde kullanılmasına işaret etmektedir.
Topsakal (2021)	Yapılan çalışma sonucunda sertifika programlarında verilen derslerin tezli ve tezsiz yüksek lisans müfredatlarında kısmen yer aldığı; bu derslerin çoğunun seçmeli ders olarak verildiği; mitoloji, ikonografi, müzecilik, sanat tarihi ve arkeoloji derslerinin ise birleştirilip tek ders adı altında verildiği ve bir üniversite haricinde herhangi bir yabancı dil dersi verilmediği ortaya çıkarılmıştır.

Alan yazında turist rehberliği eğitimi konu edinen birçok çalışmaya rastlamak mümkündür. Bu çalışmaları, turist rehberliği eğitiminin incelenmesine ilişkin yapılan çalışmalar (Albuz vd., 2018; Başoda & Aylan, 2018; Bayram vd., 2017; Çakmak & Dinçer, 2018; Çokişler, 2017; Eker & Zengin, 2016; Eser, 2020; Güven & Ceylan, 2014; İşçeli & Kılıç, 2018; Kürkçü, 2018; Sezerel & Özoğul, 2019; Temizkan & Timur, 2021; Temizkan & Ergün, 2018, 2021; Topsakal, 2021; Yenipınar & Çınar, 2018; Yenipınar & Zorkirişçi, 2013; Yenipınar & Kardeş, 2019) ve turist rehberliği eğitimindeki akademisyenlere ilişkin yapılan çalışmalar (Baytok vd., 2019; Kabakulak & Boyraz, 2020; Boyraz & Kabakulak, 2020; Doğancı & Karaçar, 2018; Aylan & Başoda, 2018; Demirbulat vd., 2018) şeklinde Tablo 2 ve Tablo 3’te incelemek mümkündür. İki ayrı tablo dâhilinde sınıflandırmak çalışmaları sonuçlar bağlamında incelerken bütünlük sağlanması adına faydalı olacaktır.

Tablo 3

Türkiye’de Rehberlik Eğitimindeki Akademisyenlere İlişkin Bazı Çalışmalar

Araştırma	Bulgu ve Sonuçlar
Aylan ve Başoda (2018)	Çalışmada öğrenci kabulü için gereken asgari sayıda öğretim üyesinin bulunması zorunluğu, rehberlik lisans bölümlerinde Dr. Öğr. Üyesi unvanlı akademisyenlerin istihdamını arttırmasıyla ilişkilendirilmiştir. Bununla birlikte çalışmada rehberlik bölümlerinde yer alan akademik personelin sosyal bilimlerden teknik bilimlere kadar çok farklı alanlardan mezun oldukları belirlenmiş, dolayısıyla rehber kökenli akademisyen sayısının ve özellikle de bölüm başkanı sayısının az kaldığı saptanmıştır.
Demirbulat vd. (2018)	Çalışmada akademisyenlerin lisans, yüksek lisans ve doktora mezuniyetleri incelendiğinde; büyük çoğunluğunun turizm ile ilgili herhangi bir yükseköğretim programından/bölümünden mezun oldukları tespit edilmiş; rehber olan akademisyenlerin oranının %28,5 olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada; işletme, arkeoloji, yabancı diller eğitimi ve sanat tarihi lisans bölümlerinden mezun olan akademisyenlerin de turizm rehberliği bölümlerinde önemli oranlarda görev yaptıkları tespit edilmiştir.
Doğancı ve Karaçar (2018)	Araştırmada rehberlik üzerine yapılan çalışmaların genelde tebliğlerde yoğunlaştığı ve yazar sayısının bu çalışmalarda daha fazla olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak yayın sayısına bakıldığında en çok yayının Dr. Öğr. Üyesi kadrosundaki akademisyenler tarafından üretildiği ortaya konmuştur. Çalışmada akademisyenlerin bölümlerine bakıldığında farklı bölümlerden de mezun olan kişilerin bölüme geçirilmeleri göz önüne alınarak kadroya alınan kişilere bölüm kapsamında sınırlamalar getirilmesi önerilmiştir.
Baytok vd. (2019)	Araştırma sonucunda akademisyenlerin %57,2’sinin turizm alanında farklı bölümlerde, %25,5’inin ise turizm rehberliği bölümünde lisans eğitimi tamamladıkları ve sadece %20’sinin çalışma kartına sahip rehberler oldukları saptanmıştır. İdari görevi bulunan akademisyenlerin ise daha çok unvan dikkat alınarak uzmanlık alanı turizm rehberliği dışında olan akademik personellerden seçildikleri sonucuna ulaşılmıştır.
Boyraz ve Kabakulak (2020)	Araştırma sonuçlarında rehberlik bölümlerinde toplam 290 akademisyenin çalıştığı ve akademisyenlerin en çok bildiri ve makale olmak üzere yayın dilinin çoğunlukla Türkçe olduğu toplam 6601 yayın ürettikleri tespit edilmiştir.
Kabakulak ve Boyraz (2020)	Turist rehberi olan akademisyenlerin 626 bildiri, 488 makale, 279 kitap bölümü ve 22 kitap olmak üzere toplam 1415 yayın ürettikleri ve yayın dili açısından ağırlıklı Türkçe yayınların öne çıktığı sonucuna varılmıştır.

2. Yöntem

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’deki turist/turizm rehberliği tezsiz yüksek lisans programlarında yürütülen derslerin ve ders yürüten akademisyenlerin belli ölçütler açısından incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda ilgili akademisyenlerin birtakım demografik ve bireysel özellikleri (cinsiyet, unvan, çalışılan kurum türü, kadrosunun yer aldığı birim-bölüm-program/anabilim dalı, idari görev durumu, mezun olduğu lisans-yüksek lisans-doktora eğitim alanı) ele alınmıştır. Ayrıca akademisyenlerin yapmış oldukları bilimsel yayınlar (makale, kitap, kitap bölümü, bildiri) ve yürüttükleri tez danışmanlıkları, turist rehberliği ile ilişkisi bağlamında değerlendirilmiştir. Araştırma, Türkiye’deki tezsiz yüksek lisans düzeyindeki turist rehberliği eğitiminin mevcut durumunu açılan dersler ve ders yürüten akademisyenler özelinde ortaya koyması açısından önem arz etmektedir. Bu yönüyle araştırma, Türkiye’deki tezsiz yüksek lisans düzeyindeki turist rehberliği eğitime yönelik öneriler getirilmesi bakımından da önemlidir.

Araştırmada uygulama aşamasında veri toplama yöntemi olarak doküman incelemesi tekniğinden yararlanılmıştır. Bu bağlamda araştırma kapsamındaki turist rehberliği alanında tezsiz yüksek lisans düzeyinde açılan dersler ve ders veren akademisyenlere ilişkin veriler, 10-14 Mayıs 2021 zaman diliminde Yükseköğretim Kurulu Akademik arama adresinden (<https://akademik.yok.gov.tr/AkademikArama>) ve üniversitelerin birim web sayfalarından yararlanılarak elde edilmiştir.

Bu araştırmanın evrenini, Türkiye’deki tezsiz yüksek lisans düzeyinde turist/turizm rehberliği eğitimi veren üniversitelerde ilgili programda aktif olarak açılan dersler ve ders vermekte olan akademisyenler oluşturmaktadır. Bu bağlamda çalışma kapsamında öncelikle Türkiye’deki tezsiz yüksek lisans düzeyindeki turist rehberliği programları tespit edilmiş; altısı devlet üniversitesi, biri özel üniversite olmak üzere toplam yedi üniversitedeki tezsiz turist/turizm rehberliği programında 2020-2021 akademik yılında eğitimin sürdürüldüğü görülmüştür. Dolayısıyla bu çalışmada bir örneklem tekniği uygulanmamış, evrenin tamamına ulaşılması amaçlanmıştır. Ayrıca akademisyenlerin turist/turizm rehberliği programlarında girmiş oldukları dersler bağlamında da değerlendirme yapılacağından dolayı ders gruplarında bütünlük sağlamak adına bu çalışmaya Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği, Ekoturizm Rehberliği, Rekreasyon ve Turist Rehberliği tezsiz yüksek lisans programları kapsamında turist rehberliği eğitimi veren üniversiteler dâhil edilmemiştir. Bu doğrultuda 2020-2021 akademik yılında güz ve bahar dönemlerinde ilgili üniversitelerin ilgili birimlerinde (enstitü ve fakülte web sayfaları) yayımlanan güz ve bahar dönemlerine ilişkin açılan dersleri kapsayan ders programları incelenerek çalışmada veri analizi tekniği olarak içerik analizi uygulanmıştır.

3. Bulgular

Araştırmanın bu bölümünde öncelikle araştırma dâhilinde yer alan turist/turizm rehberliği tezsiz programı bulunan üniversitelere ve derslere ilişkin bulgulara verilmektedir. Bu noktada üniversitelere ilişkin tanıtıcı bilgiler ve açılan dersler incelenmektedir. Daha sonra söz konusu üniversitelerde turist/turizm rehberliği tezsiz yüksek lisans düzeyinde ders veren akademisyenler, bazı demografik ve bireysel özellikleri bağlamında ele alınmıştır. Ayrıca akademisyenlerin yapmış oldukları bilimsel yayınların (makale, kitap, kitap bölümü, bildiri) ve yürüttükleri tez danışmanlıklarının, konu ve alan çerçevesinde turist rehberliği ile ilişkisi ortaya konulmaktadır.

3.1. Araştırma Kapsamındaki Üniversite ve Yürütülen Derslere İlişkin Bulgular

Türkiye’de 2020-2021 akademik yılında aktif olarak tezsiz yüksek lisans düzeyinde turist/turizm rehberliği programı bulunan üniversitelerde 2020-2021 akademik yılının güz ve bahar dönemlerinde açılan derslere ilişkin bilgiler aşağıdaki Tablo 4’te sunulmuştur. Söz konusu programlarda açılan dersler, bazı üniversitelerdeki eğitimin üç dönem sürdürüldüğü ve ayrıca bahar dönemlerinde de öğrenci alımları gerçekleştirildiği dikkate alındığında güz ve bahar dönemlerinde öğrencilerin dönemlerine bakılmaksızın açılan derslerin tamamını kapsamaktadır. Son olarak bu çalışma ve Tablo 4’te danışmanlık ve bitirme projeleriyle ilgili derslerin incelemeye alınmadığını söylemekte fayda görülmektedir. Tablo 4 incelendiğinde Afyon Kocatepe Üniversitesi’nde 15, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi’nde 16, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi’nde 17, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi’nde 15, Kapadokya Üniversitesi’nde 11, Mardin Artuklu Üniversitesi’nde 23, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi’nde 11 ders olmak üzere toplam 108 dersin açıldığı (danışmanlık ve bitirme projeleriyle ilgili dersler hariç) görülmektedir. Söz konusu dersler konu, kapsam ve alan itibarıyla değerlendirildiğinde ilgili üniversitelerde toplam 39 farklı ders bulunmaktadır. Ayrıca üniversitelerin bu dersleri çeşitlendirerek farklı ders isimleriyle de açtıkları görülmektedir.

Tablo 4’te belirtilen toplam 39 ders kapsamındaki beş dersin (Tur Organizasyonu ve Yönetimi, Sosyal Sorumluluk ve Meslek Etiği, Turizm Ekonomisi, Turizm Pazarlaması, Turist Davranışları) en az iki üniversitede bulunduğu; 18 dersin (Genel Turizm Bilgisi ve Turizm Mevzuatı, Turizm Rehberliği, Türkiye’nin Turizm Coğrafyası, Türkiye Flora Faunası ve Doğa Tarihi, Arkeoloji ve Müzecilik, Mitoloji, Anadolu Medeniyetleri Tarihi, İletişim Becerileri,

Dinler Tarihi, Sanat Tarihi ve İkonografi, Türk Halk Bilimi ve Geleneksel Türk El Sanatları, Genel Türk Tarihi ve Kültürü, Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği, Genel Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım, Turizm Sosyolojisi, Rehberlik ve Gastronomi, Seyahat Acentacılığı ve Tur Operatörlüğü, Özel İlgi Turizmi) en az üç üniversitede açılan derslerle karşılık bularak ilişkilendirildiği görülmektedir. Dolayısıyla söz konusu derslerin, Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği (2014) kapsamında belirtilen sertifika programlarında okutulması zorunlu derslerle (Genel Turizm Bilgisi ve Turizm Mevzuatı, Meslek Etiği Ve Meslek Dersi, Türkiye'nin Tarihi ve Turizm Coğrafyası, Genel Türk Tarihi ve Kültürü, Türk Dili ve Edebiyatı, Arkeoloji, Mitoloji, Sanat Tarihi, İkonografi, Dinler Tarihi, Genel Sağlık Bilgisi, İlk Yardım, Sağlık Turizmi, Turist Sağlığı, İletişim Becerileri, Anadolu Medeniyetleri Tarihi, Türk Halk Bilimi ve Geleneksel Türk El Sanatları, Türkiye'nin Flora ve Faunası, Doğa Tarihi, Turizm Sosyolojisi, Müzecilik) de yüksek oranda bağdaştığı söylenebilir.

Tablo 4

Turist/Turizm Rehberliği Tezsiz Yüksek Lisans Programlarında Açılan Dersler (2020-2021)

DERSLER	Afyon Kocatepe Ü.	Çanakkale Onsekiz Mart Ü.	Eskişehir Osmangazi Ü.	İzmir Katip Çelebi Ü.	Kapadokya Ü.	Mardin Artuklu Ü.	Recep Tayyip Erdoğan Ü.	Top.
Genel Turizm Bilgisi ve Turizm Mevzuatı	+		+	Genel Turizm Bilgisi ve Mevzuatı		Genel Turizm ve Turizm Mevzuatı	+	5
Turizm Rehberliği	+	+	Turizmde Rehberlik Mesleği ve Meslek Etiği	Turizm Rehberlik Mesleği ve Meslek Etiği		Turizm Rehberliği ve Meslek Etiği	+	6
Türkiye'nin Turizm Coğrafyası	+	Türkiye Coğrafyası ve Tur Güzergahları	Türkiye Turizm Coğrafyası,	Türkiye'nin Tarihi ve Turizm Coğrafyası		+	+	6
Türkiye Flora Faunası ve Doğa Tarihi	+		Flora ve Faunası	+		+		3(4)
Arkeoloji ve Müzecilik	+	Arkeoloji	Anadolu Arkeolojisi ve Müzecilik	+		+		5
Mitoloji	+	+	Mitoloji ve Anadolu	Mitoloji ve İkonografi	+	Mitoloji ve İkonografi	+	7
Anadolu Medeniyetleri Tarihi	+	Anadolu Medeniyetleri	Medeniyetleri Tarihi	+		Anadolu Medeniyetleri	+	5(6)
İletişim Becerileri	Genel ve Mesleki İletişim Becerileri	+	İletişim Becerileri, Görgü ve Protokol Kuralları	+		+		5
Dinler Tarihi		+	+	+	+	+		5

Tablo 4

Turist/Turizm Rehberliği Tezsiz Yüksek Lisans Programlarında Açılan Dersler (2020-2021)
(Devamı)

DERSLER	Afyon Kocatepe Ü.	Çanakkale Onsekiz Mart Ü.	Eskişehir Osmangazi Ü.	İzmir Katip Çelebi Ü.	Kapadokya Ü.	Mardin Artuklu Ü.	Recep Tayyip Erdoğan Ü.	Top.
Sanat Tarihi ve İkonografi	+	+	+	Sanat Tarihi	Türk ve Dünya Sanatı Tarihi	Sanat Tarihi		6
Türk Halk Bilimi ve Geleneksel Türk El Sanatları	+		Türk Halk Bilimi ve El Sanatları	+		+		4
Genel Türk Tarihi ve Kültürü		Türk Tarihi ve Kültürü	+	Genel Türk Tarihi, Edebiyatı ve Kültürü		+		4
Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği		Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri		Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Etik	+	+	Nicel Araştırma Yöntemleri	5
Genel Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım	Sağlık Turizmi ve Turist Sağlığı		Genel Sağlık ve İlk Yardım	Sağlık Turizmi, Turist Sağlığı ve İlk Yardım		+		4
Turizm Sosyolojisi	+	+		+		+		4
Rehberlik ve Gastronomi			Türk Mutfağı		+	Türkiye Yiyecek – İçecek ve Mutfak Kültürü		3
Seyahat Acentacılığı ve Tur Operatörlüğü	+		Seyahat Acentacılığı, Tur Planlaması ve Yönetimi		+			3
Tur Organizasyonu ve Yönetimi	+							1(2)
Sosyal Sorumluluk ve Meslek Etiği	+	Turist Rehberliği Meslek Etiği						2
Turizmde Sosyal Psikoloji		+						1
Özel İlgi Turizmi		+	+				+	3
İnanç Turizmi Rehberliği		+						1
Etkinlik Planlaması ve Yönetimi		+						1
Rehberlik Uygulamaları			+					1
Turizm Ekonomisi			+				+	2
Turizm Pazarlaması			+		+			2
Rehberlik Yetkinlikleri ve Mevzuatı					+			1
Anadolu Tarihi ve Coğrafyası					+			1
Turizm İşletmeciliği					+			1
Ekolojik Okuryazarlık ve Sürdürülebilirlik					+			1
Turizm Çeşitleri						+		1

Tablo 4

Turist/Turizm Rehberliği Tezsiz Yüksek Lisans Programlarında Açılan Dersler (2020-2021)
(Devamı)

DESLER	Afyon Kocatepe Ü.	Çanakkale Onsekiz Mart Ü.	Eskişehir Osmangazi Ü.	İzmir Katip Çelebi Ü.	Kapadokya Ü.	Mardin Artuklu Ü.	Recep Tayyip Erdoğan Ü.	Top.
Turist Davranışları						+	Turizmde Tüketici Davranışları	2
Turizmde Güncel Sorunlar						+		1
İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku						+		1
Girişimcilik ve Liderlik						+		1
Kültürel Farklılıkların Yönetimi						+		1
Güneydoğu Anadolu Bölgesi Yerel Değerleri						+		1
Turizmde İnsan Kaynakları Yönetimi							+	1
Sürdürülebilir Turizm							+	1
TOPLAM	15	16	17	15	11	23	11	108

Kaynak: Üniversitelerin birim web siteleri incelenerek derlenmiştir.

Tablo 4 kapsamında son olarak her üniversitede açılmış olan tek dersin “Mitoloji” olduğu görülmektedir. Bununla birlikte “Sanat Tarihi ve İkonografi”, “İletişim Becerileri”, “Anadolu Medeniyetleri Tarihi”, “Arkeoloji ve Müzecilik”, “Türkiye’nin Turizm Coğrafyası”, “Dinler Tarihi”, “Genel Turizm Bilgisi ve Turizm Mevzuatı”, “Turizm Rehberliği” ve “Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği” gibi derslerin üniversitelerin ilgili programlarında sıklıkla açılan genel dersler arasında kabul gördüğünü söylemek mümkündür. Diğer yandan 16 dersin (Turizmde Sosyal Psikoloji, İnanç Turizmi Rehberliği, Etkinlik Planlaması ve Yönetimi, Rehberlik Uygulamaları, Rehberlik Yetkinlikleri ve Mevzuatı, Anadolu Tarihi ve Coğrafyası, Turizm İşletmeciliği, Ekolojik Okuryazarlık ve Sürdürülebilirlik, Turizm Çeşitleri, Turizmde Güncel Sorunlar, İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku, Girişimcilik ve Liderlik, Kültürel Farklılıkların Yönetimi, Güneydoğu Anadolu Bölgesi Yerel Değerleri, Turizmde İnsan Kaynakları Yönetimi, Sürdürülebilir Turizm) ise sadece açıldığı ilgili üniversitede bulunduğu dikkat çekmektedir.

3.2. Araştırma Kapsamındaki Akademisyenlere İlişkin Tanıtıcı ve İstatistiksel Bulgular

Akademisyenlere ilişkin bulgular kapsamında ilk olarak bulunulan birimlere bakıldığında (Tablo 5) en büyük kısmı, %56,3 ile turizm fakülteleri oluşturmakta; bu sıralamayı %14,1 ile fen-edebiyat fakültelerindeki akademisyenler, %6,3’er oranlarla edebiyat fakülteleri ve uygulamalı bilimler yükseköğretim kurumlarındaki akademisyenler izlemektedir.

Tablo 5 değerlendirildiğinde akademisyenlerin %65,6’sının kadrolarının turizmle ilgili birimlerde olduğu, %34,4’ünün ise turizm dışı birimlerde görev yaptığı dikkat çekmektedir. Aynı tablo kapsamında akademisyenlerin kadrolarının bulunduğu birimlerdeki bölümlerine bakıldığında %20,3 ile “Turizm İşletmeciliği” en büyük kısmı oluşturmakta; bu sıralamayı %15,6’şar oranla “Gastronomi ve Mutfak Sanatları” ve “Turizm Rehberliği” bölümleri ve %9,4 ile “Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği” bölümü izlemektedir. Bu bağlamda akademisyenlerin daha çok turizm birimleri içerisinde fazla farklılık gözetmeden

yedi farklı bölüm içerisinde yer aldıkları, turizm dışında görev yapan akademisyenlerin ise turizm dışı toplam 14 farklı bölüm ile daha çok çeşitlilik ve farklılık göstermeleriyle birlikte ağırlıklı olarak “Sanat Tarihi”, “Tarih” ve “Arkeoloji” bölümlerinde görev yaptıkları görülmektedir.

Tablo 5

Akademisyenlerin Buldukları Birim, Bölüm ve Anabilim Dalı/Programına Göre Dağılımı

	BİRİM	f	%	BÖLÜM	f	%	ANABİLİM DALI/PROGRAM		f	%
1	Turizm Fakültesi*	36	56,3	Turizm İşletmeciliği*	13	20,3	Gastronomi ve Mutfak Sanatları*	10	15,6	
2	Fen-Edebiyat Fakültesi	9	14,1	Gastronomi ve Mutfak Sanatları *	10	15,6	Turizm İşletmeciliği*	10	15,6	
3	Edebiyat Fakültesi	4	6,3	Turizm Rehberliği*	10	15,6	Turizm Rehberliği*	10	15,6	
4	Uygulamalı Bilimler Yüksekokulu*	4	6,3	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği *	6	9,4	Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği*	6	9,4	
5	Güzel Sanatlar Fakültesi	3	4,7	Sanat Tarihi	4	6,3	Konaklama İşletmeciliği*	3	4,7	
6	Beşeri Bilimler Fakültesi	2	3,1	Tarih	4	6,3	Klasik Arkeoloji	2	3,1	
7	Meslek Yüksekokulu*	2	3,1	Arkeoloji	3	4,7	Anatomi	1	4,7	
8	Tıp Fakültesi	1	1,6	El Sanatları	1	1,6	Biyoenformatik	1	1,6	
9	Açıköğretim Fakültesi	1	1,6	Felsefe ve Din Bilimleri	1	1,6	Din Bilimleri	1	1,6	
10	İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi	1	1,6	Geleneksel Türk Sanatları	1	1,6	Erken Hristiyan ve Bizans Sanatları Tarihi	1	1,6	
11	İslami İlimler Fakültesi	1	1,6	Havacılık Yönetimi*	1	1,6	Eskiçağ Tarihi	1	1,6	
12				İlahiyat	1	1,6	Geleneksel Türk Sanatları	1	1,6	
13				İngiliz Dili ve Edebiyatı	1	1,6	Genel Türk Tarihi	1	1,6	
14				İşletme	1	1,6	Havacılık Yönetimi*	1	1,6	
15				Moleküler Biyoloji ve Genetik	1	1,6	İlahiyat	1	1,6	
16				Mütercim ve Tercümanlık	1	1,6	İngiliz Dili ve Edebiyatı	1	1,6	
17				Otel, Lokanta ve İkram Hizmetleri*	1	1,6	İngilizce Mütercim ve Tercümanlık	1	1,6	
18				Resim	1	1,6	Protohistorya ve Ön Asya Arkeoloji	1	1,6	
19				Seyahat, Turizm ve Eğlence Hizmetleri*	1	1,6	Resim	1	1,6	
20				Temel Tıp Bilimleri	1	1,6	Sanat Tarihi	1	1,6	
21				Türk Dili ve Edebiyatı	1	1,6	Sayısal Yöntemler	1	1,6	
22							Seyahat İşletmeciliği*	1	1,6	
23							Takı ve Tasarım	1	1,6	
24							Turizm ve Otel İşletmeciliği*	1	1,6	
25							Türk Halk Edebiyatı	1	1,6	
26							Türk ve İslam Sanatları	1	1,6	
27							Türk-İslam Sanat Tarihi	1	1,6	
28							Yakınçağ	1	1,6	
29							Yeniçağ	1	1,6	
TOP:	<i>Turizmle İlgili Birimler (3)</i>	42	65,6	<i>Turizmle İlgili Birimler (7)</i>	42	65,6	<i>Turizmle İlgili Birimler (8)</i>	42	65,6	
	<i>Turizm Dışı Birimler (8)</i>	22	34,4	<i>Turizm Dışı Birimler (14)</i>	22	34,4	<i>Turizm Dışı Birimler (21)</i>	22	34,4	
	<i>Tümü (11)</i>	64	100	<i>Tümü (21)</i>	64	100	<i>Tümü (29)</i>	64	100	

*: Turizm ile ilgili birimler

Tablo 5’te son olarak akademisyenlerin kadrolarının bulunduğu birimlerdeki anabilim dalı ve programları incelendiğinde %15,6’şar oranlarla “Gastronomi ve Mutfak Sanatları”, “Turizm İşletmeciliği” ve “Turizm Rehberliği” anabilim dallarının öne çıktığı görülmektedir. Bununla birlikte turizm ile ilgili birimlerde görev yapan toplam 42 akademisyen, yedi farklı bölümde toplam sekiz farklı anabilim dalında görev yapmaktadır. Dolayısıyla “Konaklama İşletmeciliği” anabilim dalının “Turizm İşletmeciliği” bölümü kapsamında yer almasının, anabilim dalı ve bölüm sıralamalarının farklılaşmasını etkilediği görülmektedir. Turizm dışındaki birimlerdeki bölümlerin anabilim dalları incelendiğinde ise 14 farklı bölüm içerisinde toplam 21 farklı anabilim dalında görev yaptıkları dikkat çekmektedir. Diğer bir ifadeyle turizm dışı birimlerde görev yapan toplam 22 akademisyenin 21’i (%95,5) farklı anabilim dallarında görev yapmaktadırlar.

Tablo 6
Akademisyenlerin Cinsiyet ve Unvanlarının Dağılımı

UNVAN	TURİZMLE İLGİLİ BİRİMLER						TURİZM DIŞI BİRİMLER						Top.	Genel %
	Kadın		Erkek		Toplam		Kadın		Erkek		Toplam			
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%		
Prof. Dr.	-	-	9	21,4	9	14,1	-	-	4	18,2	4	6,3	13	20,3
Doç. Dr.	3	7,1	10	23,8	13	20,3	2	9,1	5	22,7	7	10,9	20	31,3
Dr. Öğr. Üyesi	9	21,4	11	26,2	20	31,3	5	22,7	5	22,7	10	15,6	30	46,9
Arş. Gör. Dr.	-	-	-	-	-	-	-	-	1	4,5	1	1,6	1	1,6
TOPLAM	12	28,6	30	71,4	42	65,6	7	31,8	15	68,2	22	34,4	64	100,0

Tablo 6 kapsamında ilk olarak araştırma kapsamındaki 64 akademisyenin 19’unu (%29,7) kadın, 45’ini (%70,3) erkek akademisyenlerin oluşturduğu görülmektedir. Dolayısıyla tezsiz yüksek lisans düzeyinde rehberlik eğitiminde erkek akademisyenlerin daha fazla rol aldıkları söylenebilir. Bu durumu Baytok vd. (2019) tarafından yapılan çalışmadaki rehberlik bölümlerindeki profesör, doçent doktor ve doktor öğretim üyesi olan erkek akademisyenlerin kadınlara göre daha fazla oldukları sonucu desteklemektedir. Buna ek olarak akademisyenlerin unvanları incelendiğinde; en büyük çoğunluğu, %46,9’luk oranıyla Dr. Öğr. Üyesi unvanına sahip akademisyenlerin oluşturduğu görülürken; onu sırasıyla %31,3’lük oranıyla Doç. Dr. ve %20,3’lük oranıyla Prof. Dr. unvanına sahip akademisyenler takip etmektedir. Bu sonuç Dr. Öğr. Üyesi unvanlı akademisyenlerin rehberlik bölümlerinde istihdamının artmasıyla (Aylan ve Başoda, 2018) desteklenerek ilişkilendirilebilir. Diğer yandan turist/turizm rehberliği tezsiz yüksek lisans programlarında hiçbir dersin Prof. Dr. unvanına sahip kadın akademisyenler tarafından yürütülmediği de dikkat çekmektedir. Doğancı ve Karaçar (2018) da araştırmalarında 2018 yılı itibariyle rehberlik bölümlerinde Dr. Öğr. Üyesi unvanlı akademisyenlerin daha fazla olduğuna ve Prof. Dr. kadrosunda herhangi bir kadın akademisyenin yer almadığına ulaşmışlardır. Bu durumda tezsiz yüksek lisans düzeyinde ders yürüten başka birim ve bölümlerde görevli akademisyenler arasında da Prof. Dr. unvanlı kadın akademisyenin olmaması dikkat çekicidir.

Tablo 7

Akademisyenlerin Yürüttükleri Derslerin Unvanlara Göre Dağılımı

DERSLER	TURİZMLE İLGİLİ BİRİMLER			TURİZM DIŞI BİRİMLER			Arş. Gör.	TOP.
	Prof. Dr.	Doç. Dr.	Dr. Öğr. Üyesi	Prof. Dr.	Doç. Dr.	Dr. Öğr. Üyesi		
Turizm Rehberlik Mesleği ve Meslek Etiği	2	3	4					9
Mitoloji	1	1	3			2		7
Arkeoloji ve Müzecilik	1		2			3		6
Anadolu Medeniyetleri Tarihi	1	2	1		2			6
Sanat Tarihi		1	1		2	2		6
Türkiye Turizm Coğrafyası		2	3					5
Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Etik	1		3	1				5
Dinler Tarihi	1	1		2	1			5
Genel Turizm Bilgisi ve Turizm Mevzuatı	2	1	2					5
Genel ve Mesleki İletişim Becerileri	1	2	2					5
Türk Halk Bilimi ve El Sanatları			1		1	2		4
Sağlık Turizmi, Turist Sağlığı ve İlk Yardım	1	2					1	4
Turizm Sosyolojisi	2		2					4
Türkiye Flora Faunası ve Doğa Tarihi		1	1	1				3
Genel Türk Tarihi ve Kültürü			1		1	1		3
Özel İlgi Turizmi		2	1					3
Türkiye Yiyecek – İçecek ve Mutfak Kültürü		2						2
Turizm Pazarlaması		1	1					2
Seyahat Acentacılığı ve Tur Operatörlüğü		1	1					2
Turizm Ekonomisi	1		1					2
Türkiye Turizm Coğrafyası, Flora ve Faunası		1						1
Anadolu Tarihi ve Coğrafyası	1							1
Ekolojik Okuryazarlık ve Sürdürülebilirlik						1		1
Seyahat Acentacılığı, Tur Planlaması ve Yönetimi		1						1
İnanç Turizmi Rehberliği		1						1
Etkinlik Planlaması ve Yönetimi		1						1
Turizmde Sosyal Psikoloji		1						1
Girişimcilik ve Liderlik		1						1
Sosyal Sorumluluk ve Meslek Etiği		1						1
Turizm İşletmeciliği	1							1
Turizmde İnsan Kaynakları Yönetimi			1					1
Sürdürülebilir Turizm			1					1
Turizmde Tüketici Davranışları			1					1
Turizm Çeşitleri			1					1
Turist Davranışları			1					1
Turizmde Güncel Sorunlar			1					1
İş ve Sosyal Güvenlik Hukuku			1					1
Kültürel Farklılıkların Yönetimi			1					1
Güneydoğu Anadolu Bölgesi Yerel Değerleri			1					1
Tur Organizasyonu ve Yönetimi			1					1
	16	29	40	4	7	11	1	
TOPLAM	%18,8	%34,1	%47,1	%17,4	%30,4	%47,8	%4,4	108
	85 (%78,7)			23 (21,3)				

Tablo 7’de turizm birimlerindeki akademisyenlerin girmiş oldukları derslerin (toplam 85 adet) %18,8’inin Prof. Dr. unvanlı; %34,1’inin Doç. Dr. unvanlı; %47,1’inin de Dr. Öğr. Üyesi unvanlı akademisyenler tarafından yürütüldüğü dikkat çekmektedir. Diğer yandan turizm dışı birimlerde görevli akademisyenlerin girmiş oldukları derslerin (toplam 23 adet) ise %17,4’ünü Prof. Dr. unvanlı; %30,4’ünü Doç. Dr. unvanlı; %47,8’ini Dr. Öğr. Üyesi unvanlı; %4,4’ün de Arş. Gör. Dr. unvanlı akademisyenler yürütmektedirler. Sonuç itibariyle araştırma kapsamındaki toplam 108 dersin 20’si (%18,5) Prof. Dr. unvanlı; 36’sı (%33,3) Doç. Dr. unvanlı; 51’i (%47,2) Dr. Öğr. Üyesi unvanlı; biri de Arş. Gör. Dr. unvanlı akademisyenler tarafından yürütülmektedir.

Tablo 7’de ayrıca turizm alanındaki akademisyenlerin ağırlıklı olarak “Genel Turizm Bilgisi ve Turizm Mevzuatı”, “Turizm Rehberliği”, “Türkiye’nin Turizm Coğrafyası”, “Mitoloji” ve “İletişim Becerileri” derslerine yöneldikleri görülse de ilgili akademik yılda verildiği saptanan toplam 39 ders grubunun neredeyse tamamını (38) yürütebiliyor olmaları dikkat çekicidir. Turist/turizm rehberliği programlarında kadrosu turizm dışı birimlerde bulunan akademisyenlerin ise ağırlıklı olarak “Sanat Tarihi ve İkonografi”, “Arkeoloji ve Müzecilik”, “Dinler Tarihi”, “Türk Halk Bilimi ve Geleneksel Türk El Sanatları”, “Anadolu Medeniyetleri Tarihi”, “Mitoloji” ve “Genel Türk Tarihi ve Kültürü” derslerini yürüttükleri görülmektedir.

3.3. Ders Yürüten Akademisyenlerin Yayınlarına İlişkin İstatistikî Bulgular

Ders yürüten akademisyenlerin yayınlarına ilişkin ilk olarak Tablo 8’de unvan ve cinsiyete göre yayınların dağılımı ve aritmetik ortalamaları yer almaktadır. Tabloda turizmle ilgili birimlerdeki akademisyenler arasında Prof. Dr. unvanlı akademisyenlerin makale ortalaması 30,9; kitap ortalaması 2,6; kitap bölümü ortalaması 14,7 ve bildiri ortalaması 30,8 olarak görülmektedir. Turizm dışı birimlerde görev yapan Prof. Dr. unvanlı akademisyenlerin ise makale ortalaması 20; kitap ortalaması 3; kitap bölümü ortalaması 8,3; bildiri ortalaması 11,9 olarak dikkat çekmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde ise Prof. Dr. unvanlı akademisyenlerin toplam 882 yayını ve 67,8 yayın ortalaması bulunmaktadır. Diğer yandan turizmle ilgili birimlerdeki akademisyenler arasında Doç. Dr. unvanlı akademisyenlerin makale ortalaması 27,3; kitap ortalaması 1,3; kitap bölümü ortalaması 10,4 ve bildiri ortalaması 23,5 olarak görülmektedir. Turizm dışı birimlerde görev yapan Doç. Dr. unvanlı akademisyenlerin ise makale ortalaması 13,8; kitap ortalaması 1,7; kitap bölümü ortalaması 7,4; bildiri ortalaması 11,3 olarak dikkat çekmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde ise Doç. Dr. unvanlı akademisyenlerin toplam 1051 yayını ve 52,6 yayın ortalaması bulunmaktadır. Son olarak turizmle ilgili birimlerdeki akademisyenler arasında Dr. Öğr. Üyesi unvanlı akademisyenlerin makale ortalaması 9,2; kitap ortalaması 0,3; kitap bölümü ortalaması 5,4 ve bildiri ortalaması 14,5 olarak görülmektedir. Turizm dışı birimlerde görev yapan Dr. Öğr. Üyesi unvanlı akademisyenlerin ise makale ortalaması 6,6; kitap ortalaması 0,8; kitap bölümü ortalaması 2,9; bildiri ortalaması 4,8 olarak dikkat çekmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde ise Dr. Öğr. Üyesi unvanlı akademisyenlerin toplam 667 yayını ve 22,2 yayın ortalaması bulunmaktadır. Ayrıca Arş. Gör. Dr. unvanlı akademisyenin ise 6 makalesi ve 18 bildirisi olduğu dikkat çekmektedir.

Tablo 8
Akademisyenlerin Yayınlarının Dağılımı

DEĞİŞKEN	TURİZMLE İLGİLİ BİRİMLER								TURİZM DIŞI BİRİMLER								Top.	Genel	
	Makale		Kitap		Kitap B.		Bildiri		Makale		Kitap		Kitap B.		Bildiri				
	#	\bar{X}	#	\bar{X}	#	\bar{X}	#	\bar{X}	#	\bar{X}	#	\bar{X}	#	\bar{X}	#	\bar{X}			
UNVAN	Prof. Dr. (9+4=13)	278	30,9	23	2,6	132	14,7	277	30,8	80	20,0	12	3,0	33	8,3	47	11,8	882	67,8
	Doç. Dr. (13+7=20)	355	27,3	17	1,3	135	10,4	305	23,5	96	13,8	12	1,7	52	7,4	79	11,3	1051	52,6
	Dr. Öğr. Üyesi (20+10=30)	183	9,2	6	0,3	107	5,4	230	11,5	66	6,6	8	0,8	29	2,9	48	4,8	667	22,2
	Arş. Gör. Dr. (1)	-	-	-	-	-	-	-	-	6	6,0	-	-	-	-	18	18,0	24	24,0
CİNSİYET	Kadın (12+7=19)	131	10,9	2	0,2	67	5,6	196	16,3	47	6,7	3	0,4	13	1,9	52	7,4	511	26,9
	Erkek (30+15=45)	685	22,8	44	1,5	307	10,2	616	20,5	201	13,4	29	1,9	101	6,7	140	9,3	2113	47,0
TOPLAM (64)	816	19,4	46	1,1	374	8,9	812	19,3	248	11,3	32	1,5	114	5,2	192	8,7	2624	41,0	

İlgili tabloda (Tablo 8) turizmle ilgili birimlerdeki akademisyenler arasında kadın akademisyenlerin makale ortalaması 10,9; kitap ortalaması 0,2; kitap bölümü ortalaması 5,6 ve bildiri ortalaması 16,3 olarak (toplam 33) görülmektedir. Turizm dışı birimlerde görev yapan kadın akademisyenlerin ise makale ortalaması 6,7; kitap ortalaması 0,4; kitap bölümü ortalaması 1,9; bildiri ortalaması 7,4 olarak (toplam 16,4) dikkat çekmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde ise kadın akademisyenlerin toplam 511 yayını ve 26,9 yayın ortalaması bulunmaktadır. Öte taraftan turizmle ilgili birimlerdeki akademisyenler arasında erkek akademisyenlerin makale ortalaması 22,8; kitap ortalaması 1,5; kitap bölümü ortalaması 10,2 ve bildiri ortalaması 20,5 olarak (toplam 55) görülmektedir. Turizm dışı birimlerde görev yapan erkek akademisyenlerin ise makale ortalaması 13,4; kitap ortalaması 1,9; kitap bölümü ortalaması 6,7; bildiri ortalaması 9,3 olarak (toplam 31,3) dikkat çekmektedir. Genel olarak değerlendirildiğinde ise erkek akademisyenlerin toplam 2113 yayını ve 47 yayın ortalaması bulunmaktadır. Bu bulgulara paralel olarak Boyraz ve Kabakulak (2020) çalışmalarında akademisyenlerin cinsiyetlerine göre ortalama yayın sayılarının dağılımında bu yönde fark olduğunu tespit etmişlerdir. Bu bağlamda erkek akademisyenlerin yayın performansının kadın akademisyenlere kıyasla daha yüksek olduğu söylenebilir.

Tablo 8’de turizmle ilgili birimlerdeki akademisyenlerin makale ortalaması 19,4; kitap ortalaması 1,1; kitap bölümü ortalaması 8,9 ve bildiri ortalaması 19,3 olmak üzere toplam 48,7 yayın ortalaması dikkat çekmektedir. Turizm dışı birimlerdeki akademisyenlerin ise makale ortalaması 11,3; kitap ortalaması 1,5; kitap bölümü ortalaması 5,2 ve bildiri ortalaması 8,7 olmak üzere toplam yayın ortalamaları 26,7 olarak hesaplanmaktadır. Bu durumda turizm dışı birimlerdeki akademisyenlerin yayın ortalamalarının daha düşük olduğu söylenebilir. Genel olarak ise akademisyenlerin toplam 2624 yayını ve 41 yayın ortalaması olduğu görülmektedir.

Tablo 9

Turizm Alanındaki Akademisyenlerin Yayınlarında Alan Dağılımı

TÜR	DEĞİŞKEN	Turizm		Rehberlik		Diğer		Toplam			
		#	\bar{X}	#	\bar{X}	#	\bar{X}	#	\bar{X}		
MAKALE	Unvan	Prof. Dr. (9)	243	27,0	12	1,3	23	2,6	278	30,9	
		Doç. Dr. (13)	299	23,0	24	1,8	32	2,5	355	27,3	
		Dr. Öğr. Üyesi (20)	159	8,0	11	0,6	13	0,7	183	9,2	
	Cinsiyet	Kadın (12)	92	7,7	6	0,5	33	2,8	131	10,9	
		Erkek (30)	609	20,3	41	1,4	35	1,2	685	22,8	
	Lisans	Turizm (27)	545	20,2	22	0,8	7	0,3	574	21,3	
		Rehberlik (6)	73	12,2	18	3,0	5	0,8	96	16,0	
		İşletme (5)	80	16,0	7	1,4	22	4,4	109	21,8	
	İdari Görev	Diğer (4)	3	0,8	-	-	34	8,5	37	9,3	
		Var (21)	434	20,7	25	1,2	59	2,8	518	24,7	
		Yok (21)	267	12,7	22	1,0	9	0,4	298	14,2	
		TOPLAM (42)	701	16,7	47	1,1	58	1,4	816	19,4	
	KİTAP	Unvan	Prof. Dr. (9)	20	2,2	-	-	2	0,3	23	2,6
			Doç. Dr. (13)	13	1,0	2	0,2	2	0,2	17	1,3
Dr. Öğr. Üyesi (20)			4	0,2	-	-	2	0,1	6	0,3	
Cinsiyet		Kadın (12)	2	0,2	-	-	-	-	2	0,2	
		Erkek (30)	35	1,2	2	0,1	7	0,2	44	1,5	
Lisans		Turizm (27)	30	1,1	-	-	2	0,1	32	1,2	
		Rehberlik (6)	-	-	2	0,3	2	0,3	4	0,7	
		İşletme (5)	7	1,4	-	-	3	0,6	10	2,0	
İdari Görev		Diğer (4)	-	-	-	-	-	-	-	-	
		Var (21)	15	0,7	-	-	4	0,2	19	0,9	
		Yok (21)	22	1,0	2	0,1	3	0,1	27	1,3	
		TOPLAM (42)	37	0,9	2	0,0	7	0,2	46	1,1	
KİTAP BÖLÜMÜ		Unvan	Prof. Dr. (9)	113	12,6	9	1,0	10	1,1	132	14,7
			Doç. Dr. (13)	117	9,0	13	1,0	5	0,4	135	10,4
	Dr. Öğr. Üyesi (20)		90	4,5	11	0,6	6	0,3	107	5,4	
	Cinsiyet	Kadın (12)	59	4,9	6	0,5	2	0,2	67	5,6	
		Erkek (30)	261	8,7	27	0,9	19	0,6	307	10,2	
	Lisans	Turizm (27)	231	8,6	20	0,7	14	0,5	265	9,8	
		Rehberlik (6)	47	7,8	11	1,8	-	-	58	9,7	
		İşletme (5)	34	6,8	2	0,4	3	0,6	39	7,8	
	İdari Görev	Diğer (4)	8	2,0	-	-	4	1,0	12	3,0	
		Var (21)	195	9,3	14	0,7	17	0,8	226	10,8	
		Yok (21)	125	6,0	19	0,9	4	0,2	148	7,0	
		TOPLAM (42)	320	7,6	33	0,8	21	0,5	374	8,9	
	BİLDİRİ	Unvan	Prof. Dr. (9)	252	28,0	10	1,1	15	1,7	277	30,8
			Doç. Dr. (13)	249	19,2	18	1,4	38	2,9	305	23,5
Dr. Öğr. Üyesi (20)			174	8,7	16	0,8	40	2,0	230	11,5	
Cinsiyet		Kadın (12)	122	10,2	4	0,3	70	5,8	196	16,3	
		Erkek (30)	553	18,4	40	1,3	23	0,8	616	20,5	
Lisans		Turizm (27)	510	18,9	21	0,8	10	0,4	541	20,0	
		Rehberlik (6)	67	11,2	19	3,2	-	-	86	14,3	
		İşletme (5)	83	16,6	4	0,8	9	1,8	96	19,2	
İdari Görev		Diğer (4)	15	3,8	-	-	74	18,5	89	22,3	
		Var (21)	452	21,6	20	1,0	91	4,3	563	26,8	
		Yok (21)	223	10,6	24	1,1	2	0,1	249	11,9	
		TOPLAM (42)	675	16,1	44	1,0	93	2,2	812	19,3	

Tablo 9’da unvan, cinsiyet, lisans mezuniyeti ve idari görev durumuna göre turizmle ilgili birimlerdeki akademisyenlerin yayınlarının alan dağılımı yer almaktadır. İlk olarak yayınlar unvana göre değerlendirildiğinde Prof. Dr. unvanlı akademisyenlerin turizm alanındaki makalelerinin ortalaması 27; kitaplarının ortalaması 2,2; kitap bölümlerinin ortalaması 12,6; bildirilerinin ortalaması 28 olarak üstünlük göstererek dikkat çekmektedir. Doç. Dr. unvanlı akademisyenlerin ise rehberlik alanındaki makalelerinin ortalaması 1,8; kitaplarının ortalaması 0,2; kitap bölümlerinin ortalaması 1; bildirilerinin ortalaması 1,4 olarak diğer unvanların ortalamalarına kıyasla daha göze çarpmaktadır. Tablo cinsiyete göre yorumlandığında erkek akademisyenlerin turizm ve rehberlik alanlarında tüm yayın türlerindeki ortalamalarının kadın akademisyenlere kıyasla yüksek olduğu dikkat çekmektedir. Makaleler lisans mezuniyetine göre değerlendirildiğinde turizm alanında lisans mezuniyeti

bulunan akademisyenlerin turizm alanındaki makalelerinin ortalaması 20,2; rehberlik alanında lisans mezuniyeti bulunan akademisyenlerin rehberlik alanındaki makalelerinin ortalaması 3 olarak dikkat çekmektedir. Diğer yayın türlerinde de lisans mezuniyeti istatistiklerinin benzer olduğu görülmektedir. Son olarak makaleler, idari göreve göre değerlendirildiğinde turizmle ilgili birimlerde görev yapan ve herhangi bir idari görevi bulunan akademisyenlerin turizm alanındaki makalelerinin ortalaması 20,7; rehberlik alanındaki makalelerinin ortalaması 1,2 ve diğer alanlardaki makalelerinin ortalaması 2,8 olarak dikkat çekmektedir.

Tablo 10

Turizm Alanındaki Akademisyenlerin Yönettikleri Lisansüstü Tezlerin Alan Dağılımı

DEĞİŞKEN	YL				DR				TOP.				
	Turizm		Rehberlik		Turizm		Rehberlik		Turizm		Rehberlik		
	#	\bar{X}	#	\bar{X}	#	\bar{X}	#	\bar{X}	#	\bar{X}	#	\bar{X}	
Unvan	Prof. Dr. (9)	72	8,0	6	0,7	17	1,9	-	-	89	9,9	6	0,7
	Doç. Dr. (13)	55	4,2	4	0,3	8	0,6	2	0,2	63	4,8	6	0,5
	Dr. Öğr. Üyesi (20)	10	0,5	1	0,1	-	-	-	-	10	0,6	1	0,1
Cinsiyet	Kadın (12)	15	1,3	-	-	1	0,1	1	0,1	16	1,3	1	0,1
	Erkek (30)	122	4,1	11	0,4	24	0,8	1	0,0	146	4,9	12	0,4
Lisans	Turizm (27)	106	3,9	7	0,3	18	0,7	-	-	124	4,6	7	0,3
	Rehberlik (6)	11	1,8	3	0,5	3	0,5	2	0,3	14	2,3	5	0,8
	İşletme (5)	20	4,0	1	0,2	4	0,8	-	-	24	4,8	1	0,2
	Diğer (4)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
İdari Görev	Var (21)	88	4,2	10	0,5	18	0,9	1	0,0	106	5,0	11	0,5
	Yok (21)	49	2,3	1	0,0	7	0,3	1	0,0	56	2,7	2	0,1
TOPLAM (42)		137	3,3	11	0,3	25	0,6	2	0,0	162	3,9	13	0,3

Tablo 10’da unvan, cinsiyet, lisans mezuniyeti ve idari görev durumlarına göre turizm alanındaki akademisyenlerin yönetmiş oldukları lisansüstü tezlerin konusal olarak alan dağılımları yer almaktadır. Öncelikle toplam 175 lisansüstü tezin 162’sinin turizm, 13’ünün rehberlik alanında olduğu görülmektedir. Bu bağlamda Prof. Dr. unvanlı akademisyenler tarafından yönetilmiş lisansüstü tezlerin 89’u (ortalama 9,9) turizm alanında, altısı (ortalama 0,7) rehberlik alanındadır. Doç. Dr. unvanına sahip akademisyenler tarafından da 63 (ortalama 4,8) turizm alanında, altı (ortalama 0,5) rehberlik alanında lisansüstü tez yönetilmiştir. Dr. Öğr. Üyesi olan akademisyenlerin ise 10’u (ortalama 0,6) turizm alanında biri (ortalama 0,1) rehberlik alanında toplam 11 adet lisansüstü tez yürüttükleri görülmektedir. Ayrıca tablo cinsiyete göre değerlendirildiğinde kadın akademisyenler tarafından yönetilen lisansüstü tezlerin 16’sı (ortalama 1,3) turizm alanında, sadece biri (ortalama 0,1) rehberlik alanındadır. Erkek akademisyenlerin ise rehberlik alanında 12 (ortalama 0,4), turizm alanında 146 (ortalama 4,9) adet tez yönettikleri görülmektedir. Bu bağlamda lisansüstü tezlerin büyük çoğunluğunun unvan açısından Prof. Dr. unvanına sahip akademisyenler, cinsiyet açısından ise erkek akademisyenler tarafından yürütüldüğü çekmektedir. Unvan ve cinsiyet bağlamındaki bu bulgular, Boyraz ve Kabakulak (2020) tarafından yapılan araştırma sonuçlarıyla da paralellik göstermektedir.

İlgili tablo (Tablo 10) lisans mezuniyeti kapsamında ele alındığında lisansüstü tezlerin 4,6 tez ortalaması ile herhangi bir turizm alanında mezuniyeti bulunan akademisyenler tarafından ağırlıklı olarak yürütüldüğü dikkat çekmektedir. İşletme bölümü mezunu

akademisyenlerin de turizm alanında 4,8 ortalama ile sıklıkla tez yönettikleri görülmektedir. Rehberlik alanında lisans mezuniyeti bulunan akademisyenlerin ise turizm alanında yönettikleri tez ortalaması (ortalama 2,8) diğerlerine kıyasla düşük olsa da rehberlik alanındaki ortalaması (0,8) dikkat çekmektedir. Tablo son olarak idari görev durumu bağlamında incelendiğinde idari görevi bulunan akademisyenlerin turizm ve rehberlik alanında daha yüksek ortalama ile daha çok lisansüstü tez yönettikleri dikkat çekmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bu araştırmaya, Türkiye’de turizm alanındaki paydaşların lisansüstü düzeyindeki rehberlik programlarına yönelik görüş ve eleştirileri ışığında tezsiz yüksek lisans düzeyinde sürdürülen turist rehberliği eğitimini incelemek düşüncesiyle başlanmıştır. Bu kapsamda araştırmada 2020-2021 akademik yılında ilgili programlarda açılan dersler ve ders yürüten akademisyenler bazı değişkenler bağlamında incelenmiştir.

Bu araştırmada öncelikle Türkiye’de 2020-2021 akademik yılında altı devlet üniversitesi (Afyon Kocatepe Üniversitesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, İzmir Katip Çelebi Üniversitesi, Mardin Artuklu Üniversitesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi) ve bir özel üniversite (Kapadokya Üniversitesi) olmak üzere toplam yedi üniversitede tezsiz yüksek lisans düzeyindeki turist/turizm rehberliği programında eğitimin aktif olarak sürdürüldüğü görülmüştür. Araştırma kapsamında üniversitelerde rehberlik programlarının isimlendirilmesinde “turist rehberliği” ve “turizm rehberliği” olarak ikiye bölünme söz konusu olmuş, dört programın “turist rehberliği”, üç programın ise “turizm rehberliği” olarak isimlendirildiği tespit edilmiştir. Ayrıca turist/turizm rehberliği programlarının farklı enstitüler bünyesinde farklı anabilim dalları altında (Turist/Turizm Rehberliği, Seyahat İşletmeciliği ve Turizm Rehberliği, Turizm İşletmeciliği) altında açıldıkları görülmüştür. Bu noktada program isimlerinde bölünmenin anabilim dalı kapsamında da söz konusu olduğu söylenebilir. Bu bağlamda Eser (2020) de “Turist Rehberliği” veya “Turizm Rehberliği” program adlarının hangisinin kullanılması gerektiğinin belirlenememesinin yanında anabilim dalları ve program adlarının da farklılık göstermesini, alana özgü terminoloji kısmının kesinlik kazanmadığının bir göstergesi olarak değerlendirmiştir.

Araştırma dâhilindeki yedi üniversitede yürütülen dersler arasında program ve müfredat bağlamında bir bütünlükten ziyade farklılıktan bahsetmek mümkündür. Ancak ilgili dersler, Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği (2014) kapsamında belirtilen sertifika programlarında okutulması zorunlu derslerle ağırlıklı olarak bağdaşmaktadır. Söz konusu derslerin ise genel olarak turizm alanındaki akademisyenler tarafından yürütülmesi/yürütülebilmesi dikkat çekici olsa da turizm dışı birimlerde görev yapan akademisyenler de ilgili programlarda önemli oranda ders yürütmektedirler. Bu bağlamda rehberlik eğitiminin birçok alanı kapsamaması neticesinde tezsiz yüksek lisans düzeyinde farklı alanlardan akademisyen istihdamının önemli düzeyde olduğu söylenebilir.

Tezsiz yüksek lisans düzeyindeki turist rehberliği eğitiminde turizm fakültelerinde görev yapan akademisyenler, erkek akademisyenler ve Dr. Öğr. Üyesi unvanlı akademisyenler daha fazla ders yürütmektedirler. Ayrıca erkek akademisyenlerin yayın ve yürütülen lisansüstü tez performansının da kadın akademisyenlere kıyasla daha yüksek olduğu söylenebilir. Bununla birlikte bu performansın unvan sıralamasına uygun olarak da sıralandığı ifade edilebilir. Diğer yandan turizm dışı birimlerde görev yapan akademisyenlerin yayın ortalamalarının turizm birimlerindeki akademisyenlere kıyasla düşük olduğu belirtilebilir. Turizm alanındaki akademisyenler tarafından çalışılan konular incelendiğinde ise Doç. Dr. unvanlı akademisyenlerin rehberlik alanında çalışma yapmaya daha fazla yöneldikleri ve

erkek akademisyenlerin çalışmalarında rehberlik alanına daha fazla yoğunlaştıkları söylenebilir.

Araştırmada elde edilen bulgular ve çıkan sonuçlar ile ilgili olarak ilgili taraflara ve bundan sonra araştırma yapacaklara birtakım öneriler getirilebilir. Söz konusu öneriler aşağıda sıralanmıştır:

- Üniversitelerde “Dinler Tarihi”, “Sanat Tarihi”, “Türkiye’nin Turizm Coğrafyası”, “Genel Sağlık Bilgisi ve İlk Yardım”, “İletişim Becerileri” gibi rehberlik eğitimi ve rehberlik uygulamaları için önem arz eden bazı derslerin ilgili üniversitelerin müfredatlarında zorunlu ders olarak yer alması sağlanabilir.
- Müfredatlarında bitirme projesi olan bazı üniversitelerde bitirme projelerinin yazılması sürecinde zorluk yaşanmasının önüne geçilebilmesi ve dolayısıyla program dâhilinde nitelikli projelerin ortaya çıkabilmesi için “Bilimsel Araştırma Yöntemleri ve Yayın Etiği” dersinin ilgili üniversitelerin müfredatlarına eklenmesi önerilebilir.
- Özellikle “Mitoloji”, “Sanat Tarihi”, “Arkeoloji”, “Dinler Tarihi” gibi uzmanlık gerektiren derslerde başka birimlerden bu alanlarda uzmanlığı bulunan akademisyenlerin ağırlıklı olarak görevlendirilmeleri ile lisansüstü düzeydeki rehberlik eğitiminin kalitesi artırılabilir.
- Turizm alanındaki akademisyenlerin genel olarak yayın ortalamalarının turizm alanı dışındaki birimlerde görevli akademisyenlerden yüksek olması ışığında turizm dışı birimlerdeki akademisyenlerin rehberlik programları dâhilindeki ders görevlendirilmelerinde idari görevlerinden ziyade uzmanlık alanları ile birlikte yayın performansları da dikkate alınabilir.
- Lisans alanı “Turizm Rehberliği” olan akademisyenlerin rehberlik programlarında sayısının artırılması ve dolayısıyla tezsiz yüksek lisans düzeyinde rehberlik alanındaki akademisyenler tarafından yürütülen ders sayısının artırılması sağlanabilir.
- Üniversitelerde rehberlik alanında lisansüstü eğitim veren akademisyenlerin rehberlik alanında yapılan yayınlarının nicelik olarak artırılması desteklenerek teşvik edilebilir.
- Bu araştırma sadece tezsiz yüksek lisans düzeyinde eğitiminin sürdürüldüğü “Turist Rehberliği” ve “Turizm Rehberliği” programları üzerinde gerçekleştirildiği için tüm rehberlik programlarına genellenemese de farklı programlar üzerinde gerçekleştirilecek araştırma sonuçları ile karşılaştırılabilir.
- Gelecekteki araştırmalar için bir diğer öneri, rehberlik alanında tezli yüksek lisans eğitimi ile tezsiz yüksek lisans eğitiminde ders yürüten akademisyenler bağlamında farklılıkların olup olmadığının araştırılmasıdır.

Sonuç olarak 2020-2021 akademik yılında Türkiye’deki “Turist/Turizm Rehberliği” tezsiz yüksek lisans programlarında yürütülen dersler ve ders yürüten akademisyenlerin incelenmesi neticesinde turist rehberliği tezsiz yüksek eğitiminin mevcut durumunun yansıtıldığı ve tartışıldığı bu araştırmanın özellikle tezsiz yüksek düzeyindeki rehberlik eğitiminin ve bu eğitimde görev alan akademisyenlerin tespiti üzerine fayda sağlayacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

3. Turizm Şûrası. (2017). Turizm eğitimi, istihdamı ve turist rehberliği komisyon raporu (Turizm eğitimi, istihdamı ve turist rehberliği komisyonu). <https://turizmsurasi.ktb.gov.tr/Eklenti/57389,turizmegitimiistihdamituristrehberligikomisyonraporupdf.pdf>, Erişim Tarihi: 2 Temmuz 2021.
- Ahipaşaoğlu, S. (2006). *Turizmde rehberlik* (2. Baskı). Gazi Kitapevi.
- Albuz, N., Ercan, F., Köşker, H. & Özbek, Ö. (2018). 2017 yılı turist rehberliği ön lisans ve lisans eğitimine yönelik değerlendirmeler. İçinde N. Hacıoğlu, C. Avcıkurt, A. Kılıç & H. Ulusoy Yıldırım (Ed.), *Turist rehberliği üzerine güncel araştırmalar* (ss. 78-93). Detay Yayıncılık.
- Ap, J. & Wong, K. K. (2001). Case study on tour guiding: Professionalism, issues and problems. *Tourism Management*, 22(5), 551-563.
- Aylan, S. & Başoda, A. (2018). Türkiye’de turist rehberliği lisans programlarındaki akademik personel istihdamının değerlendirilmesi. İçinde N. Hacıoğlu, C. Avcıkurt, A. Kılıç & H. Ulusoy Yıldırım (Ed.), *Turist rehberliği üzerine güncel araştırmalar* (ss. 132-154). Detay Yayıncılık.
- Başoda, A. & Aylan, S. (2018). Türkiye’de turist rehberliği lisans programlarının sayısal açıdan yapısal ve coğrafik değerlendirilmesi. İçinde N. Hacıoğlu, C. Avcıkurt, A. Kılıç & H. Ulusoy Yıldırım (Ed.), *Turist rehberliği üzerine güncel araştırmalar* (ss. 94-113). Detay Yayıncılık.
- Bayram, G. E., Karaçar, E. & Bayram, A. T. (2017). The importance of ecotourism consciousness on tour guiding education. *Journal of Research in Education and Teaching*, 3, 40-50.
- Baytok, A., Boyraz, M. & Kabakulak, A. (2019). Turizm/turist rehberliği bölümü akademisyenlerinin profili: Türkiye üniversiteleri örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(68), 1038-1049.
- Boyraz, M. & Kabakulak, A. (2020). Türkiye’deki turizm rehberliği bölümlerinde görev yapan akademisyenlerin bilimsel yayınlarının bibliyometrik analizi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 2152-2163.
- Çakmak, T. F. & Dinçer, F. İ. (2018). Turist rehberliği bölümleri ders programlarının “Türk kimliği” açısından incelenmesi. *International Journal of Contemporary Tourism Research*, 2(2), 67-75.
- Çokişler, N. (2017). Turizm rehberliği eğitiminde çeyrek asırdır değişmeyen parçalanmış yapı sorunu. İçinde 3. Turizm Şurası Tebliğler Kitabı Cilt 2 (ss. 325-335).
- Çolakoğlu, O. E., Efendi, E. & Epik, F. (2017). *Tur yönetimi ve turist rehberliği* (4. Baskı). Detay Yayıncılık.
- Demirbulat, Ö. G., Aymankuy, Y., Karagöz, İ. C. & Aymankuy, Ş. (2018). Türkiye’de lisans düzeyindeki turizm rehberliği bölümlerinde görev yapan akademisyenlerin akademik özgeçmişlerinin incelenmesi. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(70), 355-367.
- Doğancı, O. S. & Karaçar, E. (2018). Turizm rehberliği bölümünde bulunan akademisyenlerin Yök akademik profillerinin incelenmesi. İçinde Y. Çobanoğlu (Ed.), *Sosyal, beşeri ve idari bilimler alanında akademik çalışmalar* (Cilt I) (ss. 83-94). Gece Kitaplığı.
- Eker, N., Kaya, M. C. & Zengin, B. (2019). Turist rehberliği eğitimi. İçinde B. Zengin, G. E. Bayram ve O. Batman (Ed.), *Turist rehberliği mesleği (Dünü-Bugünü-Yarını)* (ss. 59-93). Detay Yayıncılık.
- Eker, N. & Zengin, B. (2016). Turizm rehberliği eğitimi müfredatlarının uygulama yeterliliğinin profesyonel turist rehberleri bakış açısıyla irdelenmesi. *Turizm ve Araştırma Dergisi*, 5(2), 4-19.

- Eser, S. (2020). Lisansüstü turizm rehberliği eğitimi üzerine bir durum analizi. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 8(4), 2956-2984.
- Güven, Ö. Z. & Ceylan, U. (2014). Lisans ve ön lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi veren okullardaki müfredatların turizm rehberliği meslek yönetmeliğine uygunluğunun incelenmesi. İçinde A. Kılıçlar (Ed.), 15. Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı (ss. 186-195).
- İşçeli, Z. & Kılıç, G. (2018). Lisans düzeyinde turizm rehberliği eğitimi veren fakültelerin müfredatlarının incelenmesi. *Turist Rehberliği Dergisi*, 1(1), 41-56.
- Kabakulak, A. & Boyraz, M. (2020). Turist rehberi akademisyenlerin bilimsel yayınlarının veri görselleştirme tekniği ile bibliyometrik analizi. *Uluslararası Türk Dünyası Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 230-245.
- Kürkçü, M. (2018). Rehber adayları gözünden turist rehberliği bölümleri ders programları ve uygulamalardaki yanlışlıklar. *Mediterranean Journal of Humanities*, 8(2), 437-449.
- Lovrentjev, S. (2015). Education of tourist guides: Case of Croatia. *Procedia Economics and Finance*, 23, 555-562.
- Sezerel, H. & Özoğul, T. (2019). Öğrenciyi merkeze almak: Turist rehberliği eğitiminde uzman mantosu yaklaşımı. *Dokuz Eylül Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 20(1), 167-197.
- Temizkan, R. & Timur, B. (2021). Türkiye'deki turist rehberliği eğitim modellerinin karşılaştırmalı bir analizi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 3550-3569.
- Temizkan, S. P. & Ergün, B. (2018). Türkiye'de turist rehberliği öğretiminin değerlendirilmesi. *Turist Rehberliği Dergisi*, 1(2), 95-104.
- Temizkan, S. P. & Ergün, B. (2021). Turist rehberliği öğretimi kalite ölçeği geliştirilmesi. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(4), 3720-3739.
- Tolga, Ö., Korkmaz, H. & Atay, L. (2015). Lisans düzeyindeki turist rehberliği öğrencilerinin mesleki tutumlarına yönelik bir araştırma. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 12(2), 26-41.
- Topsakal, Y. (2021). Lisansüstü düzeyde turist/turizm rehberliği eğitimi veren programların müfredatlarının incelenmesi ve öneriler. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, 24(1), 99-115.
- Turist Rehberliği Meslek Kanunu (2012). <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120622-2.htm>, Erişim Tarihi: 20 Haziran 2021.
- Turist Rehberliği Meslek Yönetmeliği (2014). <https://teftis.ktb.gov.tr/TR-264061/turist-rehberligi-meslek-yonetmeli.html>, Erişim Tarihi: 20 Haziran 2021.
- Yenipınar, U. & Çınar, B. (2018). Turizm rehberliği lisansüstü eğitiminin akademisyenler ve profesyonel turist rehberlerinin bakış açısıyla değerlendirilmesi. İçinde N. Hacıoğlu, C. Avcıkurt, A. Kılıç & H. Ulusoy Yıldırım (Ed.), *Turist rehberliği üzerine güncel araştırmalar* (ss. 114-131). Detay Yayıncılık.
- Yenipınar, U. & Kardaş, K. (2019). Turizm Rehberliği bölümleri müfredat geliştirme önerisi. *Journal of Travel and Tourism Research*, 14, 1-26.
- Yenipınar, U. & Zorkirişçi, A. (2013). Türkiye ve Avrupa Birliği ülkelerinde turist rehberliği eğitimi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(2), 111-136.
- Yükseköğretim Kurulu Atlası (2021). <https://yokatlas.yok.gov.tr>, Erişim Tarihi: 20 Haziran 2021.

ETİK ve BİLİMSEL İLKELER SORUMLULUK BEYANI

Bu çalışmanın tüm hazırlanma süreçlerinde (veri toplama, yazım vb.), tüm etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine riayet edildiğini, herhangi bir hataya mahal vermemek için yayımdan önce makalenin bir intihal programı aracılığıyla da kontrol edildiğini yazarlar beyan eder. Ayrıca yazarlar aşağıda sıralanan hususları kabul etmiştir:

1. Çalışmada yer alan ve kullanılan tüm kaynaklara, bilimsel araştırma yöntemleri ve etik ilkeler doğrultusunda atıf yapılmıştır.
 2. Çalışmada tüm yazarların akademik-bilimsel olarak doğrudan ve ortak katkısı vardır.
 3. Bu çalışma, yazarların özgün bir çalışmasıdır.
 4. Bütün yazarlar dergiye gönderilen makaleyi görmüş ve sonuçlarını onaylamıştır.
 5. Çalışmada kullanılan denek/deneklere ilişkin herhangi bir etik ihlal yapılmamış, kullanılan tüm veri toplama yöntemlerinde bilimsel etik ilkelere göre hareket edilmiştir.
 6. Çalışma daha önceden bilimsel bir toplantıda sunulan özet veya bu çalışmanın daha kısa hali ise, makalede bu durum belirtilmiştir.
 7. Çalışmada, hiçbir suç unsuru veya kanuna aykırı ifade bulunmamakla birlikte, araştırma yapılırken kanuna aykırı herhangi bir yöntem kullanılmamış olup, çalışma ile ilgili tüm yasal izinler alınmış ve etik kurallara uygun hareket edilmiştir.
- Aksi bir durumun tespiti halinde Turist Rehberliği Dergisi'nin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk makale yazarlarına aittir.

Tarih : 05 / 11 / 2021
Sorumlu Yazar : Serkan AK